

Dr. Sulyok Tamás köztársasági elnök

Sándor-palota

1014 Budapest, Szent György tér 1.

kapcsolat@sandorpalota.hu

Nyílt levél az alapvető jogok biztosának jelölése tárgyában

Tisztelt Köztársasági Elnök Úr!

2025. szeptember 25-én lejár dr. Kozma Ákosnak, az alapvető jogok biztosának megbízási ideje. A hatályos magyar jogszabályok alapján az új biztos személyére a köztársasági elnök a korábbi biztos megbízási idejének lejártát megelőző kilencven napon belül, de legkésőbb a mandátum lejártát megelőző negyvenötödik napon tesz javaslatot az Országgyűlésnek. E jelölés tárgyában fordulunk most Önhöz, azt kérve, hogy **az alapvető jogok új biztosának jelölése során vegye figyelembe a vonatkozó nemzetközi normákat, és azoknak megfelelően folytasson le széles körű, érdemi konzultációt a civil szervezetekkel, szakszervezetekkel és az érintett hivatásrendek képviselőivel, a jelöltaspiránsokat pedig előre meghatározott, objektív és nyilvánosan hozzáférhető kritériumok szerint értékelje.**

Mint az Ön előtt is ismert, az alapvető jogok biztosát mint Magyarország emberi jogi intézményét 2022-ben a **Nemzeti Emberi Jogi Intézmények Világszövetsége (GANHRI) a biztos függetlenségével és tevékenységével kapcsolatos súlyos aggályok miatt leminősítette, „A” státusból „B” státuszba sorolta át.** A GANHRI Akkreditációs Albizottsága a leminősítéshez vezető folyamat során **jelezte azt is, hogy az alapvető jogok biztosának kiválasztása kapcsán a hatályos jogszabályokban rögzített eljárás „nem elég széles körű és átlátható. A jogszabály nem írja elő különösen a következőket:**

- *nem írja elő a megüresedett pozíció meghirdetését [ti. a jelöltet nem pályázati úton választják ki];*
- *nem határoz meg egyértelmű és egységes érdemi kritériumokat, amelyek alapján a jelölteket értékeli; és*
- *nem határozza meg a széles körű konzultáció és/vagy részvétel elérésének folyamatát a jelentkezési, szűrési, kiválasztási és kinevezési eljárásban.”¹*

Az Akkreditációs Albizottság a nemzeti emberi jogi intézményekre kötelező Párizsi Alapelvekre² és az Akkreditációs Albizottság által kiadott ún. Általános Észrevételekre³ hivatkozással kifejtette: **„elengedhetetlenül fontos, hogy a nemzeti emberi jogi intézmény döntéshozó szervének kiválasztása és jelölése olyan egyértelmű, átlátható és részvételen alapuló eljárásban történjen, amelyet törvény, egyéb szabályozó eszköz, vagy kötelező igazgatási útmutató fektet le. A nemzeti emberi jogi**

¹ Global Alliance of National Human Rights Institutions (GANHRI), *Report and Recommendations of the Virtual Session of the Sub-Committee on Accreditation (SCA)*, 14-25 March 2022, https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-04/SCA-Report-March-2022_E.pdf, 45. o.

² Principles relating to the Status of National Institutions (The Paris Principles). Adopted by General Assembly resolution 48/134 of 20 December 1993, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/principles-relating-status-national-institutions-paris>.

³ Global Alliance of National Human Rights Institutions (GANHRI), *General Observations of the Sub-Committee on Accreditation*. Adopted by the GANHRI Bureau at its Meeting held in Geneva on 21 February 2018, https://ganhri.org/wp-content/uploads/2019/11/EN_GeneralObservations_Revisions_adopted_21.02.2018_vf.pdf. Lásd különösen: 1.8. Selection and appointment of the decision-making body of NHRIs.

intézmény függetlenségét és az intézmény vezetésébe vetett közbizalmat az érdemeken alapuló kiválasztást előmozdító és a pluralizmust biztosító folyamat garantálja.

Az Akkreditációs Albizottság [...] arra ösztönzi az alapvető jogok biztosát, hogy [...] foglaljon állást egy olyan folyamat hivatalossá tétele és alkalmazása mellett, amely tartalmazza a következő követelményeket:

- 1. a megüresedett pozíció széles körben való meghirdetése;*
- 2. a társadalmi csoportok széles köréből érkező és eltérő iskolai végzettséggel rendelkező potenciális jelöltek számának maximalizálása;*
- 3. széles körű konzultáció és/vagy részvétel előmozdítása a jelentkezési, szűrési, kiválasztási és jelölési eljárás során;*
- 4. a jelöltaspiránsok előre meghatározott, objektív és nyilvánosan hozzáférhető kritériumok szerint való értékelése [...].”⁴*

A magyar törvényi szabályozás sajnálatos módon az Akkreditációs Albizottság jelzése ellenére továbbra sem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek a fentieket kötelező erővel előírnák. Civil szervezetek és korábbi ombudsmanok kérése ellenére a jelenleg még hivatalban levő biztos kiválasztására sem a fenti követelményeknek megfelelően került sor.⁵ Ugyanakkor **nincs jogi akadálya annak, hogy Ön mint a jelölés jogával és kötelezettségével felruházott közjogi méltóság érvényesítse ezeket a nemzetközi követelményeket**, és olyan eljárási rendben válassza ki a jelöltet, amelyben többek között lényeges szerepet játszik az emberi jogok védelmével és a diszkrimináció elleni küzdelemmel foglalkozó civil szervezetek, szakszervezetek és a releváns hivatásrendek képviselőivel való konzultáció, és amelyben a jelöltaspiránsokat előre meghatározott, objektív és nyilvánosan hozzáférhető kritériumok alapján értékelik.

Mivel a kiválasztási folyamat elégtelensége az alapvető jogok biztosa nemzetközi emberi jogi intézménykénti leminősítésében is szerepet játszott, különösen fontos, hogy az új biztosjelölt kiválasztására olyan eljárásban kerüljön sor, amely megfelel a fenti követelményeknek.

Két, a jelenlegi alapvető jogok biztosának tevékenységével kapcsolatos további körülmény különös súlyt ad kérésünknek. A „B” státuszba való átsorolás fő oka az volt, hogy az alapvető jogok biztosa nem látta el hatékonyan a feladatát a kiszolgáltatott csoportokkal, például az etnikai kisebbségekkel, az LMBTQI emberekkel, a jogvédőkkel, a menekültekkel és a migránsokkal, valamint olyan fontos emberi jogi kérdésekkel kapcsolatban, mint a médiapluralizmus, a civil szervezetek helyzete és az igazságszolgáltatás függetlensége. Az Akkreditációs Albizottság úgy vélte, hogy mindez az alapvető jogok biztosa kellő függetlenségének hiányáról tanúskodik. A leminősítés 2022-es véglegessé válása óta azonban a civil szervezetek és az alapvető jogok biztosához fordulók tapasztalatai alapján a biztos tevékenységével kapcsolatos problémák nem oldódtak meg: **az alapvető jogok biztosa továbbra sem lép fel hatékonyan a fenti kiszolgáltatott csoportok védelme és jogaik előmozdítása érdekében, és nem szólal fel például a médiát, a civil szervezeteket és az igazságszolgáltatás függetlenségét érő támadások ellen sem.**⁶

⁴ Global Alliance of National Human Rights Institutions (GANHRI), *Report and Recommendations of the Virtual Session of the Sub-Committee on Accreditation (SCA)*, 14-25 March 2022, https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-04/SCA-Report-March-2022_E.pdf, 45-46. o.

⁵ Lásd pl.: <https://helsinki.hu/ader-janos-nehez-helyzetbe-hozta-az-uj-ombudsmant/>.

⁶ A 2024-es év kapcsán lásd például összefoglalóan: *Contributions of Hungarian CSOs to the European Commission's Rule of Law Report*, January 2025, https://helsinki.hu/en/wp-content/uploads/sites/2/2025/01/HUN_CS0_contribution_EC_RoL_Report_2025.pdf, 79-82. o.

Emellett egy nemrég közzétett tanulmány rámutatott arra is, hogy az elmúlt években az alapvető jogok biztosához „telepített” területeken a mandátumkoncentrációt – vagyis az Egyenlő Bánásmód Hatóság és a Független Rendészeti Panasztestület megszüntetését és hatásköreik az alapvető jogok biztosához való kerülését – követően csökkent az alapjogvédelem szintje mind az egyenlő bánásmód védelme, mind az alapjogsértő rendőri intézkedések elleni panaszok tekintetében. Emellett az alapvető jogok biztosára kényszerítő megelőző mechanizmusként sem működik hatékonyan.⁷

Úgy véljük, egy a nemzetközi követelményeknek megfelelő, az érdemeken alapuló kiválasztást biztosító és átlátható folyamat középtávon **hozzájárulhatna az ombudsmani intézmény megfelelő, funkcióját betöltő működéséhez és az intézménybe vetett közbizalom helyreállításához is.**

Tisztelt Köztársasági Elnök Úr!

A fentiekre tekintettel kérjük, hogy javaslatának megtétele előtt **alakítson ki olyan eljárási rendet, amely előre meghatározott, objektív kritériumok alkalmazásával átláthatóvá teszi az alapvető jogok biztosára pozíciójára jelölendő személy kiválasztásának folyamatát és az érintett szervezetek lehető legszélesebb körének érdemi bevonásával biztosítja a nemzetközi követelményeknek megfelelő konzultációt.**

Budapest, 2025. június 6.

Tisztelettel:

- Amnesty International Magyarország
- Autonómia Alapítvány
- Civil Bázis
- Civil Közoktatási Platform
- EJHA – Emberi Jogi Nevelők Hálózata
- Emberség Erejével Alapítvány
- Gyerekesély Közhasznú Egyesület
- Gyermekjogi Civil Koalíció
- Háttér Társaság
- Humán Platform Egyesület
- Levegő Munkacsoport
- Magyar Helsinki Bizottság
- Menedék – Migránsokat Segítő Egyesület
- Országos Gyermekvédő Liga
- Ökotárs Alapítvány
- Polgár Alapítvány az Esélyekért
- Rosa Parks Alapítvány
- Társaság a Szabadságjogokért
- Utcajogász Egyesület
- Védegylet Egyesület

⁷ Részletesen lásd: Háttér Társaság – Magyar Helsinki Bizottság, *A kirakós utolsó darabja? Magyarország nemzeti emberi jogi intézményének teljesítményértékelése, 2024*, https://helsinki.hu/wp-content/uploads/2025/05/A_kirakos_utolso_darabja_MHB_2024_HUN.pdf.